

DESPENTES

*Universalus iš godulio, baimės,
kietaširdiškumo pamišusios
visuomenės portretas.*

Eileen Battersby

2 VERNONAS SUBUTEXAS

baltos lankos

Virginie Despentes

Vernonas
Subutexas

2

romanas

Iš prancūzų kalbos vertė Dainius Gintalas

baltos lankos

Vernonas laukia, kol sutems ir visuose aplinkiniuose languose užges šviesa, tada galės ropštis per metalinę tvorą ir surizikuos lįst į kolektyvinį sodą. Kairės rankos nykštys bjauriai tvinkčioja, Vernonas niekaip negali prisimint, iš kur tas nedidelis įdrėskimas, tačiau pirštas, užuot gijęs, pučiasi; nuostabu, kaip ta sukništa žaizdelė kelia šitokį skausmą. Jis kerta nuožulnų žemės sklypą, siauru keliuku sėlina palei vynmedžius. Stengiasi niekam nekrist į akis. Nenori kelt jokio triukšmo, neturi jokio noro, kad kas nors ryte jį aptiktų. Pasiekia čiaupą ir godžiai geria. Paskui pasilenkia ir po vandens srove kiša pakaušį. Energingai trina veidą, malšina sužeisto piršto skausmą, ilgai laiko jį po ledine srove. Vakar, pasinaudojęs tuo, kad pakankamai šilta, visai šauniai apsiprausė, tačiau drabužiai taip dvokė, kad apsirengęs jautėsi dar purvinesnis nei prieš prausdamasis.

Vernonas atsistoja ir pasiražo. Kūnas apsunkęs. Jis svajoja apie tikrą lovą. Apie šiltą vonią. Bet iš kur tokią imsi. Nu ir pofig. Jį apgyveno absoliutus tuštumos jausmas, greičiausiai ir keliantis siaubą; jis supranta, kad dabar nėra ko gerai jaustis, ir vis vien apima tik buka, tyli ramybė. Vernonas baisiai sirgo. Dabar karštis vėl nuslūgęs, jau keletą dienų pakanka jėgų laikytis ant kojų. Bet nusilpo dvasia. Tai dar sugriš, mąsto jis būgštaudamas, tai gana greitai sugriš. Šią akimirką jo niekas

nejaudina. Vernonas kybo ore, kaip ir šis svetimas rajonas, į kurį atsibastė. *Bergeyre* kalva – plynaukštė su keletu gatvių, į ją gali užlipt laiptais; čia retai sutiksi automobilį, nepamatysi nei šviesoforų, nei pardės. Vien katės – tų tai jau į valias. Vernonas žiūri į priešais stūksančią *Sacré-Cœur* baziliką, ji, rodos, sklendžia viršum Paryžiaus. Mėnulio pilnatis užlieja miestą vaiduokliška šviesa.

Vernonas klieidi. Jam, būna, užtemsta galvoj. Ne taip ir blogai. Kartais bando klausyt proto balso: negali amžiams čia likti, šita vasara šalta, vėl pasigausi supistą ligą, privalai savim pasirūpint, reikia leistis į miestą, gauti švarių drabužių, ką nors daryt... Bet vos tik pabando regzti praktiškas mintis, vėl prasideda – ima važiuot stogas. Iš debesų pasigirsta skambesys, oras, liečiantis odą, tampa švelnesnis už šilką, naktis skleidžia kvapus, miestas prabyla ir Vernonas ima suprasti kylantį ir jį gaubiantį miesto šnabždesį, įsisupa į jį, sklendžia. Niekada nesupranta, kuriam laikui ta švelni beprotybė jį išneša. Ir nesipriešina. Smegenys, sukrėstos pastarųjų savaitių įvykių, rodos, nusprendė mėgdžioti galvon plūstančių kvaišalų, vartotų dar anam gyvenime, poveikį. Paskui kiekvieną kartą – atsargus spragtelėjimas, lėtas prabudimas; jis vėl plaukia įprastine minčių tėkme.

Palinkęs prie čiaupo vėl maukia ilgais, pratisais gurdūniais, draskančiais trachėją. Dar nuo ligos skauda gerklę. Net pagalvojo: tuoj ims ir padvės ant šito suolo. Tai, ką aiškiai dar jaučia, tėra fiziniai pojūčiai: bjauriai degina nugarą, tvinksi sužeista ranka, ant kulkšnių – pūliuojančios žaizdos, sunku ryti... Sodo gilumoj nusiskina obuolį – rūgštus; Vernonas trokšta cukraus. Sunkiai ropščiasi per metalinę tvorą, kolektyvinį sodą skiriančią nuo privačios valdos, kurioj įprato miegoti. Vernonas kabinasi

už šakų, nori kilstelėt kūną, bet kone išsiploja kitapus tvoros. Žygis baigiasi keturiom ant žemės. Norėtų gailėtis savęs, baisėtis savim. Ką nors tokio. Bet nieko. Tik absurdiška ramybė.

Vernonas kerta apleisto namo, kuriame įsisteigė būstinę, užpakalinį kiemą. Pirmam aukšte, turėjusiam tapti vidiniu kiemeliu su nuostabiu panoraminiu vaizdu į sostinę, liko tik betoninė aikštelė – jos giluma puikiausiai saugo nuo vėjo ir lietaus. Erdvę ženklina geležiniai aprūdiję statramsčiai. Neseniai iš vieno bičo, dirbančio statybose priešais, Vernonas sužinojo, kad darbai čia jau ne vienus metus užmesti. Pamatai gali bet kada sugriūt, atraminės sienos skilinėja; savininkas buvo pasiņęs rimtiems darbams, tačiau žuvo autoavarijoj. Palikuonys nesutaria. Įsikišus notarams visiškai susiriejo, tad namas liko užrakintas ir apleistas. Vernonas jame miega jau daug naktų, negalėtų nė pasakyti, dešim ar visą mėnesį; laiko pojūtis visiškai aptemo, kaip ir visa kita. Ta jo skylė jam patinka. Išaušus pramerkia akį ir guli nejudėdamas, prikaustytas miesto vaizdo didybės. Paryžius, iš taip aukštai regimas, atsiveria visas, atrodo mielas. Kol dar pernelyg šalta, Vernonas susiriečia ir prispaudžia kelius prie kūno. Antklodės neturi, gali kliautis vien savo kūno šiluma. Kartais ant pilvo susirango ryžas vienaakis aptukęs katinas.

Pirmom naktim ant *Bergeyre* kalvos Vernonas miegojo ant suolo, nuvirsdavo vos prikėblinęs. Tada ištisas dienas be persotojo lijo. Niekas netrikdė. Skendėdamas haliucinacijose nuo baisinės karštinės, jis leidos į uolių kliedesių pilną neįtikėtiną kelionę. Pamažu atgaudamas sąmonę, visai nenorom išsilukšteno iš patogaus klejonių kokono. Pirmą saulėtą dieną Vernoną ant suolo aptikęs vienas senas girtuoklis pirmiausia kaip reikalas išsityčiojo, tačiau, išvydęs pernelyg silpną, atsikirst

nepajėgiantį vyruką, susirūpino jo būkle, netgi parodė tikrą prielankumą. Atnešė Vernonui apelsinų, dėžutę paracetamolio. Šarlis – tipas triukšmingas ir trenktas. Mėgsta bambėt, prisimint gimtąją Šiaurės Prancūziją, kur tėvas dirbo geležinkeliečiu. Nuo savo šnekų labai greit užsižvengia, ploja sau per šlaunis, tas jo kvatojimas čia pat pereina į gleivėtą kosulį, kuris grasinasi uždusint. Vernonas įsitaisęs ant „savo“ suolo. Skubiai įvertinęs pagal sau vienam žinomus kriterijus, senis nusprendė tapti jo draugužiu. Rūpinas Vernonu. Vis užsuka pažiūrėt, ar viskas tvarkoj. Senis įspėjo: „Dabar, kai gražus oras, čia miegot nelik“ ir dūrė pirštu į namą už kelių metrų. „Sukis kaip nori, bet šliaužk ten, lįsk vidun ir pasislėpk. Dieną keliom valandom turi dingt, kitaip atvarys miesto tarnybos ir ant smūgio tave išfutbolins. Reikia dar šiek tiek atsigaum, berniuk...“

Vernonas įspėjimo nepaklausė, užtai jau antrą saulėtą dieną įžvelgė patarimo prasmę. Gatvių valytojai plovė šaligatvius vandens srove. Jis neišgirdo jų ateinant. Vienas nutaikė žarną jam tiesiai į veidą. Vernonas kaipmat pašoko ir tarnautojas nuplovė kartono lakštus, saugančius nuo šalčio. Į jį su panieka žvelgė dailių veido bruožų juočkis. „Pyzdini. Žmonės iš pat ryto, vos atidarę langus, nenori matyt tavo purvino lodoriaus snukio. Čiuoži.“ Vernonas iš vyruko tono pagavo, kad reikia staigiai suktis, kitaip tuoj gaus iš kojos. Po tiek laiko, praleisto gulom, galūnės buvo sustingusios, jis susvyravo ir nusliūkino kaimyninėmis gatvelėmis. Sekė valymo mašinos skleidžiamą garsą ir stengėsi nuo jos tolti. Padėties neteisingumui liko visiškai abejingas. Tą dieną pradėjo suprast, kad kažkas su juo negerai. Klausinėjo savęs, kurgi čia nusileido. Jam reikėjo tam tikro laiko, kad imtų suprasti, kodėl ta vieta atrodo tokia keista: nesutiko jokio automobilio, net negirdėjo jų burzgesio. Jį

supo tik žemi, senoviškai atrodantys namukai su sodais. Jei nuo suolo, kurį ką tik paliko, nebūtų čia pat atsivėrusi *Sacré-Cœur* bazilika, būtų pagalvojęs, kad užėjus karštinei sėdo į traukinį ir atsidūrė provincijoje. Arba devintam dešimtmety...

Pernelyg silpnas, kad toliau šlitinėtų, Vernonas grįžo į pradinį tašką, vos tik nutolo gatvių valymo mašina. Pasitrynė skruostus ir nustebo pajutęs, kad apžėlė tokia barzda. Visas kūnas stiro nuo šalčio, jis jautėsi ištroškęs, dvokė šlapimu. Gerai prisiminė pastarųjų dienų įvykius. Po gatvės peštynių paliko draugą ligoninėj be gyvybės ženklų, negalvodamas, ar tas atsigaus. Tada klaidžiojo Lietuje ir atsidūrė čia pavargęs kaip šuva ir laimingas kaip visiškas beprotis. Nors ir tikėjosi, kad bjauriai ims kandžiotis baimė, šios vis dar nejuto. Galbūt ji būtų paraginusi reaguoti. Vernonas jautė tik skaudantį kūną ir savo paties kvapą, kuris, tiesą sakant, buvo puikiausia kompanija. Nuslūgo įprastinės emocijos. Jis išžiūrėjo į dangų – ir kiaurą dieną žiūrėjo. Prieš pat sutemas sugrįžo ir ant to paties suolo prisėdo Šarlis.

– Smagu matyt, kad išeini iš letargo, grybuk. Laikas!

Paaiškino, kad lankėsi šiaurinėj Paryžiaus daly, netoli *Buttes-Chaumont* parko. Pasiūlė Vernonui alaus, ištiesė pusę minkšto ir sumaigyto batono, netrumpai prasiatampytą krepšy, Vernonas godžiai čiupo. „Bliamba, ramiai, arba ligą įsivarysi. Būsi čia ryt? Atnešiu kumpio, tau reik atsigaut.“ Senis ne bomžas, rankos nesurambėjusios, batai nauji. Tačiau lyg ir ne pirmo šviežumo. Rodos, pratęs įkalt su vyručiais, atsiduodančiais šlapimu. Kurį laiką jie taip ir liko sėdėt, vienas kitam nieko per daug nesakydami.

Nuo tada Vernonas gyvuoja nesvarumo būklėj. Nemato ma ranka pasukiojo visus mygtukus jo valdymo pulte – dabar

viskas kitaip. Jam kol kas nesiseka atitolti nuo savo suolo. Kol niekas jėga nespiria, *Bergeyre* kalva kybo tarsi salelė, plaukiojanti dangumi. Ten jis gerai jaučiasi.

Ketindamas pamiklint kojas ir nenorėdamas visą dieną drybsot ant suolo, Vernonas eina trumpam pasivaikščioti. Kartais prisėda ant laiptų, žyminčių jo teritorijos ribas, ilgiau būna gatvėj, tačiau visada grįžta į pradinį tašką. Nuo jo suolo, stypsančio priešais viešąjį parką, atsiveria platus vaizdas su Paryžiaus stogais. Jis pamažu išsiugdo naujų įpročių.

Visai šalia, *Remy-de-Gourmont* gatvėje, plušantys darbininkai iš pradžių į jį dėmesio nekreipė. Kol brigadininkas, per pertrauką pliurpdamas telefonu, nepatraukė jo pusėn sutraukt cizos. Kai atpėdino iki suolo, Vernonas tuoj užleido vietą, spruko šalin, norėjo likt nepastebėtas, bet vyrukas jam šūktelėjo: stebiu tave porą dienų!.. Ar kartais neturėjai įrašų parduotuvės? Vernonas sudvejojo – kurį laiką norėjo atsakyt ne ir eiti savo keliu. Senoji tapatybė jo nebedomino. Nuslydo nuo pečių lyg senas, sunkus ir nepatogus paltas. Kas jis toks buvo ištisus dešimtmečius, jaudino kažką kitą, bet jau nebe jį. Tačiau tas vyrukas nedavė atsikvėpt: manęs nepameni? Buvau kepėjo padėjėjas, dirbau visai šalia... gana dažnai pas tave užsukdavau. Jo veidas Vernonui nieko nesakė. Vernonas skėsteli rankom: man nelabai kas su makaule, o vyrukas nusijuokia: taip, suprantu, gyvenimas koją pakišo... Nuo tada kasdien per pertrauką užsuka porą minučių paplepėt. Kai gyveni gatvėj, trijų dienų ritualas tampa senu įpročiu. Stefanus nešioja šortus ir masyvius sportbačius, jo plaukai garbanoti, jis rūko suktines. Žmogus mėgsta dalintis prisiminimais apie muzikos festivalius, kalbėt apie savo vaikus ir smulkiai nupasakot problemas su statybininkais. Vengia net užsimint, kad Vernonas

miega gatvėj. Sunku pasakyt, ar čia ypatingas taktas, ar visiškas abejingumas. Siūlo Vernonui vaišintis tabaku, kartais palieka traškučių ar gurkšnį kolos... Dieną leidžia pasinaudot tualetu statybų aikštelės teritorijoj. Vernonui tai be galo svarbu: jis jau buvo išrausęs dvi duobes namo, kuriame miega, teritorijoj, so- do gale, tačiau net ir šiltu oru plikom rankom gana giliai knisti žemę, paskui viską užberti, kad kvapo nebūtų, – rimtas rei- kalas... po kurio laiko tai būtų pražudę. Rajoniniai galiausiai būtų pradėję skųstis dėl dvoko.

Prieš tris dienas jį pradėjo slapčiom lankyti Žanina. Šeria beglobes kates. Atneša Vernonui maisto „Tupperware“ dėžutė- se. Žanina slepiasi, nes vietiniai ją perspėjo, kad nesugalvotų gelbėti bomžų. Jis jau ne pirmas. Žanina pasakojo, kad iš pra- džių visiems patiko, jie norėjo padėt artimui, bet labai jau daug problemų iškilo: vėmalų liūgai, radijas visu garsu per naktį, jokių ribų nepaisantis plepus įkaušėlis, lendantis į namus su savo šnekom, kitas, žiūrėk, apsinarkašinęs balbatuoja su savim ir vaikus gąsdina... Kaimynai neturėjo pasirinkimo: atjautą stabdom. Žanina spiriasi su juo pasidalint pietumis. Smulki, susikūprinusi, koketiška moteraitė, retai kada pieštuku tiksliai atkartojanti antakių kontūrą, bet va lūpos, priešingai, visada puikiausiai padažytos, o šviesūs plaukai gobia pudruotą vei- dą nuostabiomis garbanomis. „Kiekvieną rytą plaukams nau- doju suktukus, nustosiu tik tada, kai atgulsiu į kapą.“ Ji dėvi ryškiaspalvius drabužius ir apgailestauja, kad ši vasara tokia bjauri, neišaina vilktis gražių suknelių, „nežinia, ar kitais me- tais būsiu šitam pasauly, ar jas nešiosiu“. Vernonui sako, kad jis „tikras meilutis, iškart matosi, tokiam amžiuoj akis atmušta, jūs tikras meilutis ir turit gražias akis“. Tą patį kalba katėms, kurias šeria. Žanina pripildo jo butelius vandens, atneša virtų

ryžių, juose būna išlydžiusi didelį kiekį sviesto. Nieko apie tai nešneka, tačiau Vernonas įtaria, kad, jos požiūriu, kas gerai kačių kailiui, būtinai tiks ir žmonėms. Vakar atnešė į aliuminio foliją įvyniotas kelias šokolado plyteles. Malonumas, kurį jautė valgydamas, Vernonui sukėlė baisią nuostabą. Akimirksnį net ėmė skaudėti žiomenis. Jau buvo pamiršęs, ką reiškia dėti į burną skanėstą ir mėgautis skoniu.